

Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie

MIROSŁAW SZYNDERA, DANUTA ŻIŻKA-SALAMON

The values of body in the opinions of students

Wartości ciała w opinii studentów

„Czynna postawa wobec własnego ciała skonkretyzować się może w niezliczonych rodzajach zachowań. Możemy – pisze Z. Krawczyk (s.93 i nast.) - ciało pielęgnować świadomie i celowo lub pozostawić je „naturalnemu” funkcjonowaniu. Możemy zadbać o jego smukłość (tzw. linię) poprzez wielorakie sposoby odchudzania się, czy celowego „trwonienia” nadmiernych kalorii, ale możemy gustować w sylwetkach krągłych i obfitych”. Cytowany socjolog zwraca uwagę na ważną sprawę jaką jest kontrola ciała. Pisze, iż każda kultura ustala pewne normy, które stanowią regulatory cielesnych zachowań człowieka i proponuje pięć wzorów kultury somatycznej: estetyczny, hedonistyczny, ascetyczny, higieniczny, sprawnościowy oraz agonistyczny.

Celem badań była próba przypisania, do wzorów kultury somatycznej, zachowań młodych ludzi wobec swego ciała. W rezultacie istnieje szansa ustalenia diagnozy, i także projekcję systemu wartości ciała i związanych z nimi zachowań osób będących u progu kariery zawodowej.

MATERIAŁ I METODA BADAŃ

Badania empiryczne zostały przeprowadzone w lutym 2005 roku wśród 266 studentów Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu. W próbie znaleźli się słuchacze pierwszego, drugiego i trzeciego roku dziennych studiów zawodowych dwóch kierunków: 164 z rekreacji fizycznej i 102 z filologii polskiej. Kobiet jest 174 a mężczyzn 92, wyraźna przewaga płci żeńskiej jest związana z wysokim stopniem sfeminizowania kierunku filologii polskiej.

Badani w większości wywodzą się z Podtatrza, mieszkają w domach rodzicielskich a swoją sytuację materialną oceniają jako dobrą (38% badanych) oraz przeciętną 50%.

Badania zostały przeprowadzone za pomocą ankiety audytoryjnej zawierającej metryczkę i 35 pytań dotyczących opinii studentów na temat samopoczucia psychofizycznego, aktywności fizycznej oraz sposobu odżywiania się. Odrębnym zadaniem było dokonanie przez badanych oceny własnego ciała i opisu zabiegów wobec niego.

WYNIKI BADAŃ

Tabela 1. Cecha ciała ludzkiego uważana za najważniejszą (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja	polonistyka	
	n=164	n=102	
zdrowie	86,0	88,2	86,8
sprawność fizyczna	32,9	16,7	26,7
odpowiednia waga	11,6	9,8	10,9
uroda	7,9	12,8	9,8
umiejętności ruchowe	12,2	2,9	8,7
sportowa sylwetka	7,9	4,9	6,8
suma nie równa 100%			

Tabela 2. Zadowolenie ze swojego zdrowia (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja	polonistyka	
	n=164	n=102	
tak	45,7	28,4	39,0
raczej tak	43,9	59,9	50,0
raczej nie	9,2	8,8	9,2
nie	1,2	2,9	1,8
razem	100	100	100

Bez względu na wewnętrzne, związane z kierunkiem studiów zróżnicowanie badanych, zdecydowana większość młodzieży deklaruowała dbałość o swoje zdrowie. Stanowi ona 86%. Niespełna 4% studentów stwierdziło, że nie troszczy się o swoje zdrowie. Co dziesiąty badany nie udzielił w tej sprawie odpowiedzi.

Tabela 3. Sposób dbałości o swoje zdrowie (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja	polonistyka	
	n=164	n=102	
codzienna higiena ciała	71,3	77,4	73,7
bez alkoholu i używek	51,8	58,8	54,5
zdrowe odżywianie	46,3	52,9	48,9
systematyczna aktywność ruchowa	51,8	16,7	38,7
higieniczny tryb życia	17,7	22,5	19,5
ruch na świeżym powietrzu	22,6	12,7	18,8
zioła , preparaty odżywcze	4,3	9,8	6,4
suma nie równa 100%			

Tabela 4. Zadowolenie ze swojej urody (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja	polonistyka	
	n=164	n=102	
tak	26,8	15,7	22,6
raczej tak	59,2	64,7	61,3
raczej nie	11,6	13,7	12,4
nie	2,4	5,9	3,7
razem	100	100	100

Tabela 5. Zadowolenie ze swojej sylwetki (figury) (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja	polonistyka	
	n=164	n=102	
tak	31,7	19,6	27,1
raczej tak	44,5	50,0	46,6
raczej nie	20,1	20,6	20,3
nie	3,7	9,8	6,0
razem	100	100	100

Tabela 6. Zadowolenie z wagi swego ciała (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja n=164	polonistyka n=102	
tak	38,4	22,6	32,3
raczej tak	35,4	43,1	38,4
raczej nie	19,5	20,6	19,9
nie	6,7	13,7	9,4
razem	100	100	100

Tabela 7. Opinia o swej sylwetce (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja n=164	polonistyka n=102	
jest bardzo szczupły	1,8	4,9	3,0
szczupły	34,8	31,4	33,5
przeciętny	56,7	48,0	53,3
z nadwagą	6,1	14,7	9,4
otyły	0,6	1,0	0,8
razem	100	100	100

Trzy czwarte studentów rekreacji fizycznej zadeklarowało uprawianie sportu związanego ze specyfiką wybranego kierunku i swoim przyszłym zawodem. Zastanawiającym w tym miejscu jest, że 21% nie uprawia sportu rekreacyjnego. Z kolei optymistycznym jest, iż dwie trzecie studentów a ściślej, ze względu na strukturę płci w tej grupie, studentek polonistyki zadeklarowało aktywność fizyczną.

Tabela 8. Zadowolenie ze swoich umiejętności sportowych (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja n=164	polonistyka n=102	
tak	32,3	7,8	22,9
raczej tak	51,9	52,0	51,9
raczej nie	14,6	29,4	20,3
nie	1,2	10,8	4,9
razem	100	100	100

Tabela 9. Ocena sprawności fizycznej w porównaniu z rówieśnikami (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja n=164	polonistyka n=102	
bardziej sprawny fizycznie	34,8	13,7	26,7
tak samo sprawny	53,0	64,7	57,5
mniej sprawny	4,3	8,8	6,0
trudno powiedzieć	7,9	12,8	9,8
razem	100	100	100

Tabela 10. Najważniejsze efekty aktywności w zakresie rekreacji fizycznej (w %)

kategorie odpowiedzi	kierunki studiów		razem
	rekreacja n=164	polonistyka n=102	
poprawa zdrowia	70,7	51,0	63,2
poprawa sprawności fizycznej	67,1	47,1	59,4
odprężenie psychiczne	53,7	52,9	57,1
regeneracja sił	37,8	35,3	36,8
poprawa sylwetki	32,3	39,2	35,0
likwidacja nadwagi	23,2	32,4	26,7
nowe umiejętności ruchowe	20,1	6,9	15,0
suma nie równa 100%			

OMÓWIENIE WYNIKÓW I WNIOSKI

Najwyższą wartością ciała, według badanych, jest jego dobrostan (prawie 90% wszystkich wskazań) i uroda (zadowolonych i raczej zadowolonych ze swego wyglądu jest ponad 80%). Postawa wobec rekreacyjnej aktywności sportowej różnicuje wewnętrznie badanych ze wskazaniem na kierunek studiów rekreacji fizycznej. Studenci Instytutu Rekreacji i Turystyki tę aktywność mają bowiem wpisana w obowiązek przygotowania się do przyszłego zawodu i stanowi ona jego element.

Podstawowym zagadnieniem podjętego badania było skonfrontowanie postaw i poglądów młodzieży z teoretycznymi założeniami klasyfikacji postaw wobec ciała.

Odwołując się do wzorów kultury somatycznej Z. Krawczyka możemy przyjąć podział studentów na trzy typy.

- Student higienista. Dominującym wśród badanych jest wzór higieniczny w jego obu odmianach – egzystencjalnym i utylitarnym, a mającymi tendencję do integracji. Wzór ten upowszechniany w procesie socjalizacji i wychowania w domu i szkole prowadzi do uznawania zespołu zachowań jako decydujących o potrzebach somatycznych i społecznych człowieka. Studenci zaliczyli do nich codzienną higienę ciała, odrzucenie alkoholu, papierosów i używek oraz zdrowe odżywianie. Słuchacze specjalności rekreacji fizycznej do tego zbioru przyporządkowali systematyczną aktywność ruchową, podczas gdy poloniści w to miejsce włączyli higieniczny tryb życia.
- Student esteta. Ten typ, w sposób wyraźny występuje wśród jednej piątej badanych, wydawać by się mogło, że najliczniej, ze względu na płeć, wśród polonistek. Okazało się jednak, że charakterystyczne dla nich zadowolenie ze swej urody, sylwetki, prawidłowej wagi i z porównania z wyglądem rówieśników, nie wynikają z funkcjonowania w tym środowisku roli społeczną pięknej kobiety. Może to być natomiast związane z wyraźnym zdominowaniem rynku dietetyki i kosmologii przez oferty adresowane dla obu płci oraz upowszechnieniem się sportowego stylu życia, a zatem i wzorców urody, w której klasyczne kanony piękna cielesnego schodzą na dalszy plan.
- Student hedonista - usportowiony. Typ ten stanowi połączenie dwóch wzorów hedonistycznego i sprawnościowego. Z. Krawczyk odróżnia trzy zasadnicze typy hedonistyczne doznań cielesnych: smakowe, seksualne i kinetyczne. W badaniach nie znaleziono potwierdzenia występowania zróżnicowanych form konsumpcji – od skromnych i niewymyślnych do wyrafinowanych biesiad a jedynie opinie z zakresu dietetyki i jej związku ze zdrowiem i urodą ciała. Zachowania seksualne studentów nie znalazły się w obszarze badań. Natomiast ruch jako źródło przyjemności został potwierdzony przez jedną trzecią studentów, w większości specjalności rekreacji. Jest pojmowany jako najlepsza forma wypoczynku, regeneracji psychofizycznej. Elementy drugiego wzoru sprawnościowego, w którym dominuje instrumentalne traktowanie ciała, które ma być sprawne, przyporządkowane celom produkcyjnym i militarnym znalazły odbicie w poglądach słuchaczy rekreacji ruchowej. Zwracali oni szczególną uwagę na sprawność fizyczną jako integralną część przygotowania do zawodu animatora aktywnego wypoczynku.

Podsumowując, można przyjąć iż w hierarchicznym systemie wartości ciała badani studenci na pierwszym miejscu postawili zdrowie, i praktycznie, wszystkie inne komponenty tego systemu sprowadzają się do ochrony i wspomagania zdrowia w jego antropologicznej koncepcji dobrostanu somatycznego, psychicznego i społecznego.

PIŚMIENNICTWO

1. Krawczyk Z., Ciało jako fakt społeczno-kulturowy. W: Socjologia kultury fizycznej, AWF, 1995
2. Misztal M. Problematyka wartości w socjologii, PWN 1980.
3. Ostrowska A., Styl życia a zdrowie. IFiS PAN, 1999.

STRESZCZENIE

Celem badań była próba przypisania, do wzorów kultury somatycznej, zachowań młodych ludzi wobec swego ciała. W omówieniu badań zaproponowano trzy typy studentów będące odbiciem ich postaw, są to student higienista, student esteta i student hedonista usportowiony. W hierarchicznym systemie wartości ciała studenci na pierwszym miejscu postawili zdrowie, i praktycznie, wszystkie inne komponenty tego systemu sprowadzają się do ochrony i wspomagania zdrowia w jego antropologicznej koncepcji dobrostanu somatycznego, psychicznego i społecznego.

SUMMARY

The aim of this research is an attempt to assign modes of behavior of young people towards their bodies to the examples of somatic culture. In research discussion three types of students reflecting their modes of behavior were proposed, these were: a student hygienist, a student aesthete and a sport oriented student hedonist. In the hierarchical system of body values students put health in the first place and practically all other elements of this system resolve themselves into protection and supporting of health in its anthropological concept of somatic, mental and social well - being.